

Esas Sayısı : 2010/30 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı : 2016/39
Karar Tarihi: 22.12.2016

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Demokrat Partinin 2009 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 11.4.2012 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında;

2. Demokrat Partinin 2009 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

3. Demokrat Partinin, Anayasa Mahkemesine verdiği 2009 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Sadettin CEYHAN tarafından heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2009 yılı gelirlerinin 4.026.712,08 TL, giderler toplamının 5.514.238,17 TL, gelecek yıla devreden nakit tutarının 39.779,64 TL olduğu anlaşılmaktadır.

5. Partinin 2009 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu haliyle 2009 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

6. Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

7. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 2.405.533,09 TL olup bunun 690.600,00 TL'si bağış ve yardımlardan, 180.000,00 TL'si kira gelirlerinden, 75.000,00 TL'si satış gelirlerinden, 21.862,44 TL'si faiz gelirlerinden, 1.436.070,65 TL'si geçmiş yıl gelirlerinden, 2.000,00 TL'si çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

8. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

9. Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

10. Partinin 2009 yılında il örgütlerine ilişkin gelirleri 1.621.178,99 TL olup bunun 48.485,30 TL'si üye yıllık aidatlarından, 1.276.796,69 TL'si bağışlardan, 290.800,00 TL'si alınan örgüt yardımlarından, 5.097,00 TL'si önceki yıl gelirlerinden oluşmaktadır.

11. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

12. Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

13. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 3.892.282,57 TL olup bunun 888.071,21 TL'si personel giderlerinden, 290.800,00 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 374.885,10 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 815.417,36 TL'si yönetim giderlerinden, 105.417,25 TL'si kira giderlerinden, 286.589,62 TL'si basın yayın giderlerinden, 137.511,12 TL'si vergi vb. giderlerden, 785.208,09 TL'si propaganda giderlerinden, 188.958,35 TL'si geçmiş yıl giderlerinden, 19.424,47 TL'si çeşitli giderlerden oluşmaktadır.

14. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

1- Aşağıda detayı verilen harcamalara ilişkin olarak 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesine uygun belgelerin varsa gönderilmesi, aksi halde ilgili belgeler olmadan ödeme yapılması nedenlerinin açıklanması istenilmiştir.

Ödeme Emri Belgesinin		Gider Çeşidi	İstenilen Belge	Tutar
Tarihi	Numarası			
19.1.2009	42	Haberleşme Gideri	Telekom Faturaları	2.769,40
19.1.2009	42	Kira Gideri	Kira Kontratı	5.650,00
16.2.2009	102	Kira Gideri	Kira Kontratı	4.800,00
16.3.2009	162	Kira Gideri	Kira Kontratı	800,00
3.6.2009	230	Teşkilata Yardım Gideri	Banka Dekontu	5.000,00
4.6.2009	2232	Teşkilata Yardım Gideri	Banka Dekontu	3.000,00
			TOPLAM	22.019,40

Parti yetkilileri göndermiş oldukları savunmalarında, kira giderlerine ilişkin kira kontratlarını, teşkilata yardım giderlerine ilişkin banka dekontu ve gönderme emirlerini göndermişlerdir. Ancak Parti 2.769,40 TL tutarındaki haberleşme giderlerine ilişkin belge sunabilmiş değildir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde, beş (2009 yılı için 60,72 TL) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesinin zorunlu olmadığı belirtildiğinden, bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir.

2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin altıncı fıkrasında ise "Siyasi partiler harcamalarını fatura, fatura yerine geçen belgeler ile bu belgelerin temin edilmesinin mümkün olmadığı hallerde harcamanın doğruluğunu gösterecek muhtevaya sahip olmak şartıyla diğer belgelerle tevsik ederler. Ancak kaybolma, yırtılma ve yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilemediği hallerde, fatura ve fatura yerine geçen belgeler yerine bu belgeleri düzenleyenlerden alınacak tasdikli örnekleri kullanılabilir." hükmü yer almaktadır.

Parti, yukarıdaki tabloda belirtilen giderlere ilişkin fatura asıllarını sunmamıştır. Bu nedenle, fatura aslı veya Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş belgeler olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir. 2.769,40 TL tutarında Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

2- Filo halinde kiralanan araçlardan birine ait bakım-onarım giderinin trafik sigortası/kasko sigortası kapsamında karşılanması gerekirken bir kısmının parti tarafından karşılandığı tespit edilmiştir. Söz konusu ödemeye gerekçe olan varsa araç kira sözleşmesinin gönderilmesi, aksi halde bakım onarım giderinin parti tarafından karşılanma sebebinin izahı istenilmiştir.

Ödeme Emri Belgesinin		Firma Adı	Tutar
Tarihi	Numarası		
5.2.2009	79	Beyaz Filo Kiralama	5.005,55

Parti yetkililer savunmalarında, ilgili firmayla görüşülerek hasar bedelinin dörtte bir oranının Parti tarafından karşılanacağı konusunda anlaşıklarını belirtmişlerdir.

Araç kiralamalarda aracın bakım ve onarım giderleri aracı kiraya verene aittir. Aksi kararlaştırıldıysa bu durumu belgeleyen sözleşmenin gönderilmesi gerekmektedir. Ancak Parti yetkilileri, onarım giderinin bir kısmının Parti tarafından karşılanacağına ilişkin bir sözleşme sunmamışlardır. 5.005,55 TL tutarında Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

15. Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

16. Partinin 2009 yılında il örgütlerine ilişkin giderler toplamı 1.621.955,60 TL olup bunun 109.107,77 TL'si personel giderlerinden, 15.510,00 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 161.365,03 TL'si temsil ağırlama giderlerinden, 583.533,19 TL'si yönetim giderlerinden, 570.818,12 TL'si kira giderlerinden, 23.105,50 TL'si basın yayın giderlerinden, 12.003,66 TL'si vergi vb. giderlerden, 5.100,00 TL'si propaganda giderlerinden, 33.450,80 TL'si geçmiş yıl giderlerinden, 23.069,54 TL'si demirbaş giderlerinden, 84.891,99 TL'si çeşitli giderlerden oluşmaktadır.

17. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

18. Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

19. Demokrat Partinin sunmuş olduğu defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemelerde Partinin 2009 yılında herhangi bir taşınmaz ile menkul kıymet ve hak ediniminde bulunmadığı, edinmiş olduğu toplam 23.069,54 TL tutarındaki taşınır mal edinimlerinin ise 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 68. maddesine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

20. Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

IV- SONUÇ

Demokrat Partinin 2009 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

1- 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak Partinin amaçlarına uygun olmayan ve Parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 7.774,95 TL karşılığı Parti mal varlığının, 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi uyarınca Hazineye irat kaydedilmesine,

2- Partinin 2009 yılı kesin hesabında gösterilen 4.026.712,08 TL gelir toplamının, 5.514.238,17 TL gider toplamının, 39.779,64 TL gelecek yıla devreden nakit miktarının, Hazineye irat kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 22.12.2016 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY YAZISI

1. 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesinde, siyasi partilerin genel başkanlarının, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine vermeleri gerektiği öngörülmüştür. Aynı mahiyetteki bir hüküm 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer almaktadır.

2. Anayasa Mahkemesine gelen her türlü işler gibi siyasi parti mali denetimleri de "ilk inceleme" ve "esas inceleme" aşamalarından geçerek karara bağlanmaktadır. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 56. maddesinde düzenlenmiş olan siyasi parti mali denetimlerinde ilk ve esas inceleme usulünde herhangi bir süre öngörülmemiştir.

3. Mali denetimi yapılan Partinin inceleme yılına ait hesaplarının ilk incelemesi 11.4.2012 günü yapılmıştır. Esas inceleme ise henüz sonuca bağlanmıştır. Bu durumda, denetimi yapılan Partinin geçmiş yıllara ait mali denetimlerinin ilk ve/veya esas incelemelerinin kesin karara bağlandığı tarih itibarıyla, denetim yılına ait kesin hesapların Anayasa Mahkemesine sunulmasından itibaren beş yıl müddetle sonuçlandırılmadığı açıktır.

4. Anayasa'da öngörülen siyasi parti mali denetimi kurumunun amaçlarına, hukukun genel ilkelerine ve korunmak istenen demokratik değerlere bakıldığında, herhangi bir Devlet katkısı da almayan partilerin mali denetimlerinin ait olduğu yıldan çok uzun zaman geçtikten sonra yapılmasının hangi üstün hukuki yarara hizmet ettiğini anlamak güçtür. Bu nedenle, büyük gecikmelerle yapılan bu tür mali denetimlerin karara bağlanması ve denetime bağlı hukuki sonuçlar çıkarılması yerine, dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekmektedir. Bu konudaki gerekçelerimiz kısmen daha önceki mali denetimlere ilişkin karşıoy yazılarımızda da açıklanmıştır (S.P.M.D., E:2009/37, K:2014/86, 30.01.2015 tarihli ve 29252 sayılı Resmî Gazete; S.P.M.D. E:2001/20, K:2009/48, 26.11.2009 tarihli Resmi Gazete).

5. Konunun hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukuk güvenliği ve adil yargılanma hakkına aykırılık içeren boyutları bulunduğu kadar, siyasi parti özgürlüğüne yapılmış bir temel hak ihlali de söz konusu olabilecektir. Bunun nedenleri aşağıda açıklanmıştır.

6. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin temel bir ögesinin de hukuk güvenliği olduğu, Anayasa Mahkemesinin de birçok kararında vurgulanmıştır.

7. Yasaların toplum hayatında hangi işlem veya eylemleri yaptırma bağladığı, hangi eylemlerin suç veya kabahat oluşturdukları, kasıtlı veya kusurlu olarak meydana gelen hukuka aykırılıkların hangi sonuçları doğuracağı, bu konularda hangi işlemlerin kimler tarafından yapılacağı, kusurlu eylemin ne zamana kadar soruşturulacağı ve kovuşturulacağı, yasalarda ve Anayasa ile yasaların verdiği yetkiye dayanarak gerçekleştirilmiş alt düzenlemelerde açıkça belirtilmiş olmalıdır. Aksi takdirde hukuki öngörülebilirlikten ve hukuk güvenliğinden söz edilemez.

8. Siyasi Partilerin mali denetimi, Anayasa'da, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde düzenlenmiştir. Mevzuatta, mali denetimin prosedürü hakkında ayrıntılı hükümler yer almakla birlikte, sürelerle ilgili hükümler sadece 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun belge saklama yükümlülüğüne ilişkin 69. ve 70. maddelerinde yer almaktadır. Buna göre, siyasi partilerin gelir ve gider belgelerini saklama yükümlülüğü, Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili siyasi partiye bildirilme tarihinden itibaren beş yıldır. İptal ve itiraz davalarındakinin aksine, mali denetimlerde ilk incelemenin hangi süre içinde yapılacağı 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda belirtilmediği gibi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da da belirtilmemiştir. Buna göre, belge saklama yükümlülüğü, başlangıcı belirsiz ve öngörülemez bir tarihe endekslenmek suretiyle, belirsiz bir süre boyunca ötelenmektedir.

9. Öte yandan, mevzuatta, siyasi partilerin hesaplarını, hesap yılını takip eden Haziran ayının sonuna kadar Anayasa Mahkemesine vermeleri öngörülmüş olmakla birlikte, denetimin hangi sürede karara bağlanacağı hakkında da tabiatıyla bir hüküm bulunmamaktadır.

10. Hukuk güvenliğinin gereği olan öngörülebilirlik ilkesi, kişilerin belirsiz sürelerle denetlenme ve muhtemel bir para cezasına çarptırılma tehdidi altında tutulmalarına olanak vermez. Nitekim hukukumuzda gerek 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile gerek Ticaret Kanunu'ndaki hükümlerle, belge saklama ve kamu alacağından sorumlu olma konusunda kişiler lehine çeşitli güvenceler getirilmiştir. Buna göre, belge saklama ve saklanmayan belgelerden dolayı mesul tutulma konusunda hukuk sistemimizdeki düzenlemelerde, birbirine benzer şekilde beş yıllık süreler öngörülmüştür. Ancak, siyasi partilerin mevzuatta bu tür güvenceleri bulunmamaktadır, çünkü ilk incelemenin yapılması ve esasın karara bağlanması, tamamen ucu açık bir sürece tabi tutulmuştur.

11. Hukuk güvenliğine aykırı olan ve 12 Eylül 1980 askeri rejiminin ürünü olan yasadan kaynaklanan bu durumun mevzuat değişiklikleriyle bu güne kadar düzeltilmemesi karşısında, Anayasa Mahkemesinin içtihat tesis etme yoluyla siyasi parti mali denetimlerini hukuk devleti esaslarına uygun hale getirmesi mümkündür ve bu nedenle beş yıl veya daha eski yıllara ait mali denetimlerin işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekirdi. Ancak bu yola da gidilmediğinden, beş yıl ve daha fazla zaman geçmiş evrak üzerinden mali denetim yapılmasına devam edilmektedir. Bu yöndeki uygulama, Anayasa'nın 2. Maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

12. Siyasi partiler, Anayasanın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) güvencesi altında olduğundan, şu hususların da belirtilmesi yerinde olur:

13. Anayasa'nın 67. maddesinde seçme ve seçilme hakkı ile bir siyasi parti içinde faaliyette bulunma hakkı, 68. maddesinde siyasi parti kurma hakkı düzenlenmiş; yine 68. maddede siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları oldukları belirtilmiştir. AİHS'nin örgütlenme özgürlüğüne ilişkin 11. maddesi de siyasi parti faaliyetlerini güvence altına almaktadır.

14. Zaman sınırlamasına ve yasa ile belirlenmiş sürelerle tabi olmayan bir şekilde mali denetim yapılması ve bunun sonucunda, geçmiş yıllara ait harcama belgelerinin usulüne uygun olarak sunulmadığı gerekçesiyle, yine üst sınırı da olmaksızın, belirsiz

miktarlarda para cezası (Hazineye irat kaydı) kesilebilmesi, denetim yılına ait bulgulardan hareketle çeşitli suç duyurularında bulunulması, siyasi faaliyet ve siyasi parti özgürlüğüne yapılmış bir müdahaledir.

15. Siyasi Parti özgürlüğüne yapılan müdahalenin, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtildiği şekilde, yasa ile yapılması, demokratik bir toplumda zorunlu olması ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaması gerekmektedir.

16. Mali denetim, siyasi parti faaliyetlerine yapılmış bir müdahale olmakla birlikte, demokratik bir toplumda zorunlu olduğu açıktır. Ancak, siyasi parti mali denetimlerinin ucu açık, yani yasa ile belli sürelerle bağlanmamış bir uygulama kapsamında gerçekleştirildiği, bu konuda yeterli yasal çerçeve bulunmadığı, kıyas yoluyla uygulanabilecek mevzuat hükümlerinin de Anayasa Mahkemesince resen uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda siyasi parti faaliyetlerine yapılmış müdahalenin, demokratik bir toplumda zorunlu olsa bile, "yasa ile düzenleme" koşuluna uyduğu söylenemez.

17. Öte yandan, vergi alacaklarının dahi 5 yılda zamanaşımına uğradığı bir hukuk düzeninde bir siyasi partinin kamu hazinesine bir borcu olmadığı halde mali bir cezaya çarptırılmasında ölçülülük bulunmadığı açıktır. Diğer bir ifadeyle, siyasi partilerin hesaplarının denetlenmesindeki kamu yararı ve siyasi parti mali denetimi için demokratik bir toplumda bulunan zorunluluk ile uzun ve belirsiz süreler sonunda yaptırımlara maruz kalmamayı gerektiren hukuk güvenliği arasında olması gereken adil ve makul denge ortadan kalkmış olmaktadır.

18. Bu nedenle beş yıldan sonra yapılan denetimlerin, buna bağlı suç duyurularının ve irat kaydı kararlarının, hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu kadar, Anayasa'nın 68. Maddesine de aykırı olduğuna ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 11. maddesinin ihlalini oluşturduğuna şüphe bulunmamaktadır.

19. Anayasa Mahkemesinin yaptığı mali denetim, dosya üzerinden yapılan, temyiz ve itirazı kabil olmayan bir yargısal işlemdir. Anayasa Mahkemesinin siyasi parti mali denetimini bir dava olarak kabul edip etmemesi, siyasi partinin yararlanması gereken örgütlenme özgürlüğü yönünden önemli değildir. Sonuç olarak hakkında fiilen mali ceza yaptırımları uygulanacak olan tüzel kişi sıfatıyla, denetlenen partinin, Anayasanın 36. ve AİHS'nin 6. maddelerinde yer alan adil yargılanma hakkının kapsamı içinde olan ilke ve güvencelerden yararlanması gerekir.

20. Anayasa'nın 36. ve AİHS'nin 6. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında, makul sürede yargılanma da bulunmaktadır. Her türlü ölçüte göre, dosya üzerinden ve tek dereceli olarak yapılan mali denetimlerin beş yıl veya daha uzun sürelerde karara bağlanmasının makul ve haklı bir nedeni olmayacağından, adil yargılanma hakkının da bir ihlalini oluşturduğu açıktır.

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, "Cumhuriyet Halk Partisi/Türkiye-19920/13" davasında, her ne kadar başvuru partinin "açık duruşma yapılmadığı" ve "temyiz hakkı bulunmadığı" yolundaki itirazlarını adil yargılanma hakkı kapsamında kabul edilebilir bulmamış ise de, denetimin uzun sürmesini "Sözleşmenin 11. maddesi kapsamındaki örgütlenme özgürlüğüne yapılmış ölçüsüz bir müdahale" olarak değerlendirmiş ve bu konuda adil yargılanma kapsamında ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına hükmetmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin uzun bulduğu denetim

süresinin iki yıl olduğunu da kaydetmek gerekir. AIHM'nin değerlendirmesi bir bütün halinde şu şekildedir:

“97. Mahkemeye göre, Anayasa Mahkemesi tarafından uygulanan hukuka uygunluk koşullarının öngörülemezliğinin neden olduğu yasal belirsizlik, kanunda belirlenen kanunda belirlenen herhangi bir süre sınırı olmadığı dikkate alındığında, denetim usulünde karşılaşılan gecikmeler nedeniyle daha da artmıştır. Mahkeme bu bağlamda, yazılı usule dayanarak tüm denetimi gerçekleştiren Anayasa Mahkemesinin, 2008 hesaplarına ilişkin denetimi tamamlamasının üç yıl, 2009 hesaplarını tamamlamasının ise iki yıl sürdüğünü kaydetmiştir. Başvuran parti için önemli mali menfaatlerin söz konusu olduğu dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin, sonraki yıllarda benzer giderler için yaptırımlarla karşı karşıya kalmasını engellemek amacıyla başvuran partiye tutumunu düzenleme imkanı sağlamak üzere, denetimi vaktinde tamamlamak için hususi özen göstererek hareket etmesi gerekirdi”.

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararına hakim olan düşünceler, ilke itibariyle denetlenen patinin durumuna uygulanabilecek niteliktedir.

Bu ve yukarıda açıklanan diğer nedenlerle, denetlenen Parti hakkındaki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT